

III

(Aktai, priimti remiantis ES sutartimi)

AKTAI, PRIIMTI REMIANTIS ES SUTARTIES VI ANTRAŠTINE DALIMI

TARYBOS PAMATINIS SPRENDIMAS 2008/913/TVR

2008 m. lapkričio 28 d.

dėl kovos su tam tikromis rasizmo ir ksenofobijos formomis bei apraiškomis baudžiamosios teisės priemonėmis

EUROPOS SAJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Europos Sąjungos sutartį, ypač į jos 29 ir 31 straipsnius bei 34 straipsnio 2 dalies b punktą,

atsižvelgdama į Komisijos pasiūlymą,

atsižvelgdama į Europos Parlamento nuomonę ⁽¹⁾,

kadangi:

- (1) Rasizmas ir ksenofobija tiesiogiai pažeidžia laisvės, demokratijos, pagarbos žmogaus teisėms ir pagrindinėms laisvėms bei teisinės valstybės principus, t. y. principus, kuriais grindžiama Europos Sąjunga ir kurie yra bendri valstybėms narėms.
- (2) Tarybos ir Komisijos veiksmų plane, kaip geriausiai įgyvendinti Amsterdamo sutarties nuostatas dėl laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės ⁽²⁾, 1999 m. spalio 15 ir 16 d. Tamperės Europos Vadovų Tarybos išvadose, 2000 m. rugsėjo 20 d. Europos Parlamento rezoliucijoje dėl kovos prieš rasizmą ir dabartinę padėtį Sąjungoje ⁽³⁾ ir Komisijos komunikate Tarybai ir Europos Parlamentui dėl vertinimo sistemos atnaujinimo kas dvejus metus, kad būtų įvertinta pažanga, pasiekta kuriant „laisvės, saugumo ir teisingumo“ erdvę Europos Sąjungoje (2000 m. antrasis pusmetis), raginama imtis veiksmų šioje srityje. 2004 m. lapkričio 4 ir 5 d. Hagos programoje Taryba primena, kad ji tvirtai išpareigojusi priešintis bet kokio pobūdžio rasizmui, antisemitizmui ir ksenofobijai, kaip Europos Vadovų Taryba jau yra pareiškusi 2003 m. gruodžio mėn.

- (3) 1996 m. liepos 15 d. Tarybos Bendruosius veiksmus 96/443/TVR dėl veiksmų kovojant su rasizmu ir ksenofobija ⁽⁴⁾ reikėtų papildyti tolesnėmis teisinėmis priemonėmis, kurios padėtų toliau derinti valstybių narių įstatymus bei kitus teisės aktus ir įveikti veiksmingam teisiniu bendradarbiavimui trukdančias kliūtis, dažniausiai kylančias dėl skirtingo teisinio požiūrio valstybėse narėse.

- (4) Pagal Bendrųjų veiksmų 96/443/TVR įvertinimą ir kituose tarptautiniuose forumuose, pavyzdžiui, Europos Taryboje, atliktą darbą vis dar patiriama sunkumų teisinio bendradarbiavimo srityje, todėl reikia toliau derinti valstybių narių baudžiamuosius įstatymus, kad būtų užtikrintas visapusiškų ir aiškių įstatymų, skirtų kovoti su rasizmu ir ksenofobija, veiksmingas įgyvendinimas.

- (5) Rasizmas ir ksenofobija kelia grėsmę asmenų grupėms, prieš kurias nukreiptas toks elgesys. Būtina apibrėžti bendrą baudžiamosios teisės požiūrį Europos Sąjungoje į šį reiškinį, siekiant užtikrinti, kad toks pats elgesys būtų laikomas nusikalstama veika visose valstybėse narėse ir kad tokias veikas atlikusiems ar už jas atsakingiems fiziniams ir juridiniams asmenims būtų numatytos veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios sankcijos.

- (6) Valstybės narės pripažįsta, kad kovojant su rasizmu ir ksenofobija reikalingos įvairaus pobūdžio priemonės pagal išsamią programą ir jos negali būti apribojamos baudžiamosiomis bylomis. Šis pamatinis sprendimas skirtas kovoti tik su ypač sunkiomis rasizmo ir ksenofobijos formomis baudžiamosios teisės priemonėmis. Kadangi valstybių narių kultūrinės ir teisinės tradicijos, ypač šioje srityje, tam tikru mastu yra skirtingos, šiuo metu neįmanoma visiškai suderinti baudžiamųjų įstatymų.

⁽¹⁾ 2007 11 29 nuomonė (dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje).⁽²⁾ OL C 19, 1999 1 23, p. 1.⁽³⁾ OL C 146, 2001 5 17, p. 110.⁽⁴⁾ OL L 185, 1996 7 24, p. 5.

- (7) Šiame pamatiniame sprendime terminas „kilmė“ turėtų būti suprantamas, kaip iš esmės susijęs su asmenimis ar asmenų grupėmis, kilusiomis iš asmenų, kurie galėtų būti atpažinti pagal tam tikrus požymius (pavyzdžiui, rasę ar odos spalvą), nors nebūtinai visi tie požymiai tebėra akivaizdūs. Nepaisant to, dėl savo kilmės tokie asmenys ar asmenų grupės gali tapti neapykantos ar smurto objektais.
- (8) Terminas „religija“ turėtų būti suprantamas plačiąja prasme, susijusia su asmenimis, apibūdinamus pagal jų religinius įsitikinimus ar tikėjimą.
- (9) Terminas „neapykanta“ turėtų būti suprantamas kaip rasė, odos spalva, religija, kilmė ar tautinė arba etninė kilmė pagrįsta neapykanta.
- (10) Šis pamatinis sprendimas neužkerta kelio valstybei narei priimti nacionalinės teisės nuostatas, pagal kurias 1 straipsnio 1 dalies c ir d punktai būtų taip pat taikomi nusikaltimams, nukreiptiems prieš asmenų grupę, apibūdinamą pagal kitus kriterijus nei rasė, odos spalva, religija, kilmė ar tautinė arba etninė kilmė, pavyzdžiui, pagal socialinę padėtį ar politinius įsitikinimus.
- (11) Reikėtų užtikrinti, kad su rasizmu ir ksenofobija susijusių veikų tyrimas ir baudžiamasis persekiojimas nepriklausytų nuo nukentėjusiųjų, kurie dažnai yra ypač pažeidžiami ir nenori pradėti teismo proceso, pareiškimų ar kaltinimų.
- (12) Baudžiamosios teisės derinimas turėtų padėti veiksmingiau kovoti su rasizmo ir ksenofobijos veikomis pasitelkiant visapusišką ir veiksmingą valstybių narių teisminį bendradarbiavimą. Taryba, atlikdama šio pamatinio sprendimo peržiūrą, turėtų atsižvelgti į šioje srityje esančius galimus sunkumus, kad galėtų išnagrinėti, ar reikalingi tolesni veiksmai šioje srityje.
- (13) Kadangi šio pamatinio sprendimo tikslas, t. y. užtikrinti, kad rasizmo ir ksenofobijos veikos būtų baudžiamos visose valstybėse narėse taikant bent minimalias veiksmingas, proporcingas ir atgrasančias kriminalines sankcijas, valstybės narės atskirai negali deramai pasiekti, nes taisyklės turi būti bendros ir suderinamos, ir kadangi ši tikslą galima geriau pasiekti Europos Sąjungos lygiu, Sąjunga gali patvirtinti priemones laikydamosi Europos Sąjungos sutarties 2 straipsnyje nurodyto ir Europos bendrijos steigimo sutarties 5 straipsnyje nustatyto subsidiarumo principo. Pagal tame straipsnyje nustatytą proporcingumo principą šiuo pamatiniu sprendimu neviršijama to, kas būtina tam tikslui pasiekti.
- (14) Šiame pamatiniame sprendime gerbiama pagrindinė teisė ir laikomasi principų, pripažintų Europos Sąjungos sutarties 6 straipsnyje ir Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijoje, ypač jos 10 ir 11 straipsniuose, bei atspindėtų Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje, ypač jos II ir VI skyriuose.
- (15) Atsižvelgiant į klausimus, susijusius su asociacijų ir saviraiškos laisve, visų pirma spaudos laisve ir saviraiškos laisve kitose žiniasklaidos priemonėse, daugelio valstybių narių nacionalinėje teisėje buvo priimtos procedūrinės garantijos bei specialios taisyklės dėl atsakomybės nustatymo ar apribojimo.
- (16) Bendrieji veiksmai 96/443/TVR turėtų būti panaikinti, kadangi, įsigaliojus Amsterdamo sutarčiai, 2000 m. birželio 29 d. Tarybos direktyvai 2000/43/EB, įgyvendinančiai vienodo požiūrio principą asmenims nepriklausomai nuo jų rasės arba etninės priklausomybės⁽¹⁾, ir šiam pamatiniam sprendimui, jie paseno,

PRIĖMĖ ŠĮ PAMATINĮ SPRENDIMĄ:

1 straipsnis

Su rasizmu ir ksenofobija susijusios nusikalstamos veikos

1. Kiekviena valstybė narė imasi būtinų priemonių užtikrinti baudžiamumą už tokias tyčines veikas:

- a) viešą smurto ar neapykantos, nukreiptos prieš asmenų grupę, apibūdinamą pagal rasę, odos spalvą, religiją, kilmę ar tautinę arba etninę kilmę, ar tokiai grupei priklausančių asmenį, kursymą;
- b) a punkte nurodytą veiką viešai skleidžiant ar platinant rašytinę, vaizdinę ar kitokią medžiagą;
- c) viešą pritarimą genocido nusikaltimams, nusikaltimams žmoniškumui ir karo nusikaltimams, kaip apibrėžta Tarptautinio Baudžiamosios Teismo Statuto 6, 7 ir 8 straipsniuose, nukreiptiems prieš asmenų grupę, apibūdinamą pagal rasę, odos spalvą, religiją, kilmę ar tautinę arba etninę kilmę, ar tokiai grupei priklausančių asmenį, atsisakymą šiuos nusikaltimus pripažinti ar didelį jų menkinimą, kai veikos gali kursyti smurtą ar neapykantą prieš tokią grupę ar tokiai grupei priklausančių asmenį;
- d) viešą pritarimą nusikaltimams, apibrėžtiems Tarptautinio karo tribunolo įstatų, pridėdamų prie 1945 m. rugpjūčio 8 d. Londono susitarimo, 6 straipsnyje, nukreiptiems prieš asmenų grupę, apibūdinamą pagal rasę, odos spalvą, religiją, kilmę ar tautinę arba etninę kilmę, ar tokiai grupei priklausančių asmenį, atsisakymą šiuos nusikaltimus pripažinti ar didelį jų menkinimą, arba kai veikos gali kursyti smurtą ar neapykantą prieš tokią grupę ar tokiai grupei priklausančių asmenį.

(¹) OL L 180, 2000 7 19, p. 22.

2. Taikydamos 1 dalį, valstybės narės gali pasirinkti, ar bausti tik už tas veikas, kurios arba gali trikdyti viešąją tvarką, arba už tas veikas, kurios yra grasinančios, užgaulios arba įžeidžiančios.

3. 1 dalyje nuoroda į religiją turėtų būti taikoma bent tokioms veikoms, kurios yra pretekstas veikti prieš asmenų grupę ar tokiai grupei priklausanti asmenį, apibūdinamą pagal rasę, odos spalvą, kilmę ar tautinę arba etninę kilmę, ar tokiai grupei priklausanti asmenį.

4. Bet kuri valstybė narė, priimant šį pamatinį sprendimą arba vėliau, gali padaryti pareiškimą, kad atsisakymas pripažinti nusikaltimus, nurodytus 1 dalies c punkte ir (arba) d punkte, ar didelis jų menkinimas, bus baudžiamas tik tokiu atveju, jei tokie nusikaltimai nustatyti galutiniu šios valstybės narės nacionalinio teismo ir (ar) tarptautinio teismo sprendimu arba tik tarptautinio teismo sprendimu.

2 straipsnis

Kurstymas, pagalba ir bendrininkavimas

1. Kiekviena valstybė narė imasi būtinų priemonių užtikrinti baudžiamumą už 1 straipsnio 1 dalies c ir d punktuose nurodytų veiksmų kurstymą.

2. Kiekviena valstybė narė imasi būtinų priemonių užtikrinti baudžiamumą už pagalbą ir bendrininkavimą atliekant 1 straipsnyje nurodytus veiksmus.

3 straipsnis

Kriminalinės sankcijos

1. Kiekviena valstybė narė imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad už 1 ir 2 straipsniuose nurodytas veikas būtų baudžiama veiksmingomis, proporcingomis ir atgrasančiomis kriminalinėmis sankcijomis.

2. Kiekviena valstybė narė imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad už 1 straipsnyje nurodytas veikas būtų baudžiama kriminalinėmis sankcijomis, kurias sudarytų laisvės atėmimas, trunkantis ilgiausiai bent 1–3 metus.

4 straipsnis

Rasistiniai ir ksenofobiniai motyvai

Kitų nei 1 ir 2 straipsniuose nurodytų veikų atveju, valstybės narės imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad rasistiniai ir ksenofobiniai motyvai būtų laikomi sunkinančiomis aplinkybėmis arba, kad skirdami sankcijas teismai galėtų atsižvelgti į tokius motyvus.

5 straipsnis

Juridinių asmenų atsakomybė

1. Kiekviena valstybė narė imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad juridinis asmuo galėtų būti traukiamas atsakomybėn už 1 ir

2 straipsniuose nurodytas veiksmus, kurias jo naudai atliko bet kuris asmuo, veikęs individualiai arba kaip tokio juridinio asmens organo narys, užimantis tame juridiniame asmenyje vadovaujancias pareigas remiantis tuo, kad jis:

- turi teisę atstovauti juridiniam asmeniui,
- turi teisę juridinio asmens vardu priimti sprendimus; arba
- turi teisę vykdyti juridinio asmens vidaus kontrolę.

2. Be šio straipsnio 1 dalyje numatytų atvejų, kiekviena valstybė narė imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad juridinis asmuo galėtų būti traukiamas atsakomybėn tuo atveju, jei 1 ir 2 straipsniuose nurodytus veiksmus to juridinio asmens naudai jam pavaldus asmuo padarė dėl šio straipsnio 1 dalyje nurodyto asmens atliekamos priežiūros ar kontrolės trūkumo.

3. Juridinio asmens atsakomybė pagal šio straipsnio 1 ir 2 dalis nešalina fizinių asmenų baudžiamosios atsakomybės, kurie yra 1 ir 2 straipsniuose nurodytų veikų vykdytojai ar bendrininkai.

4. Juridinis asmuo – tokį statusą pagal taikytiną nacionalinę teisę turintis subjektas, išskyrus valstybes ar kitas valdžios funkcijas vykdančias viešąsias institucijas, taip pat viešąsias tarptautines organizacijas.

6 straipsnis

Juridiniams asmenims taikomos sankcijos

1. Kiekviena valstybė narė imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad juridiniam asmeniui, patrauktam atsakomybėn pagal 5 straipsnio 1 dalį, būtų taikomos veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios sankcijos, kurios apima baudžiamąsias ar ne baudžiamąjo pobūdžio baudas ir gali apimti kitas sankcijas, pavyzdžiui:

- uždraudimą turėti teisę gauti viešąsias išmokas ar paramą;
- laikiną ar nuolatinę teisės verstis komercine veikla atėmimą;
- teisminės priežiūros skyrimą;
- teismo įsakymą dėl likvidavimo.

2. Valstybės narės imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad juridiniam asmeniui, patrauktam atsakomybėn pagal 5 straipsnio 2 dalį, būtų taikomos veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios sankcijos arba priemonės.

7 straipsnis

Konstitucinės nuostatos ir pagrindiniai principai

1. Šis pamatinis sprendimas nekeičia įsipareigojimo gerbti pagrindines teises ir pagrindinius teisės principus, įskaitant saviraiškos laisvę ir asociacijų laisvę, įtvirtintus Europos Sąjungos steigimo sutarties 6 straipsnyje.

2. Šis pamatinis sprendimas nereikalauja iš valstybių narių imtis priemonių, prieštaraujančių pagrindiniams principams, susijusiems su asociacijų laisve ir saviraiškos laisve, ypač spaudos laisve ir saviraiškos laisve kitose žiniasklaidos priemonėse, kylantiems iš konstitucinių tradicijų, arba taisyklėms, reglamentuojančioms spaudos ar kitų žiniasklaidos priemonių teises ir pareigas bei procedūrinės garantijas, jei šios taisyklės susijusios su atsakomybės nustatymu ar apribojimu.

8 straipsnis

Baudžiamojo tyrimo ar persekiojimo pradėjimas

Kiekviena valstybė narė imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad 1 ir 2 straipsniuose nurodytų veikų tyrimas arba baudžiamasis persekiojimas nepriklausytų nuo nukentėjusiojo pareiškimo ar kaltinimo, bent jau rimčiausiais atvejais, kai tokios veikos padarytos jos teritorijoje.

9 straipsnis

Jurisdikcija

1. Kiekviena valstybė narė imasi būtinų priemonių savo jurisdikcijai nustatyti 1 ir 2 straipsniuose nurodytų veikų atžvilgiu, kai šios veikos:

- a) visiškai arba iš dalies įvykdomos jos teritorijoje;
- b) įvykdomos jos piliečio; arba
- c) įvykdomos juridinio asmens, kurio pagrindinė buveinė yra tos valstybės narės teritorijoje, naudai.

2. Nustatydama jurisdikciją pagal 1 dalies a punktą, kiekviena valstybė narė imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad jos jurisdikcijai priklausytų atvejai, kai veikos įvykdomos naudojant informacinę sistemą ir:

- a) nusikaltėlis įvykdo veikas fiziškai būdamas jos teritorijoje, neatsižvelgiant į tai, ar tos veikos yra susijusios su medžiaga, kuri laikoma jos teritorijoje esančioje informacinėje sistemoje;
- b) veikos yra susijusios su medžiaga, kuri laikoma jos teritorijoje esančioje informacinėje sistemoje, neatsižvelgiant į tai, ar nusikaltėlis veikas atlieka fiziškai būdamas jos teritorijoje.

3. Valstybė narė gali nuspręsti netaikyti 1 dalies b ir c punktuose nustatytą jurisdikcijos taisyklių arba jas taikyti tik konkrečiais atvejais ar aplinkybėmis.

10 straipsnis

Įgyvendinimas ir peržiūra

1. Valstybės narės imasi būtinų priemonių, kad šio pamatinio sprendimo nuostatos būtų įgyvendintos iki 2010 m. lapkričio 28 d.

2. Iki tos pačios datos valstybės narės pateikia Tarybos Generaliniam sekretoriatui ir Komisijai nuostatų, į jų nacionalinę teisę perkeliančių pagal šį pamatinį sprendimą joms taikomus įpareigojimus, tekstą. Remdamasi pagal šią informaciją parengtu Tarybos pranešimu ir Komisijos rašytiniu pranešimu, Taryba iki 2013 m. lapkričio 28 d. įvertina, kaip valstybės narės laikosi šio pamatinio sprendimo nuostatų.

3. Iki 2013 m. lapkričio 28 d. Taryba peržiūri šį pamatinį sprendimą. Rengdamasi šiai peržiūrai Taryba pasiteirauja valstybių narių, ar jos patyrė sunkumų teismo bendradarbiavimo dėl 1 straipsnio 1 dalyje nurodytų veikų srityje. Be to, Taryba gali paprašyti Eurojosto pateikti atskaitą, atskleidžiančią, ar dėl nacionalinių teisės aktų skirtumų iškilo sunkumų, susijusių su valstybių narių teisiniu bendradarbiavimu šioje srityje.

11 straipsnis

Bendrijų veiksmų 96/443/TVR panaikinimas

Bendrieji veiksmai 96/443/TVR panaikinami.

12 straipsnis

Teritorinis taikymas

Šis pamatinis sprendimas taikomas Gibraltarui.

13 straipsnis

Įsigaliojimas

Šis pamatinis sprendimas įsigalioja jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* dieną.

Priimta Briuselyje, 2008 m. lapkričio 28 d.

Tarybos vardu

Pirmininkė

M. ALLIOT-MARIE